NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v sredo 13. junija 1855. List 47.

Novo zdravílo zoper tertno bolezen.

Dr. Fr. Vulkan priporoča neko novo, in, kakor pravi, gotovo zdravílo zoper plesníno grojzdja, ktero je tudi grajšak Komini iz Bocna na Tiroljskem skusil in c. k. ministerstvu notrajnih oprav na znanje dal s pohvalo, da je dobro. Štajarska gospodarska družba je podružnicam svojim, v kterih se vino prideluje, poslala popis Vulkanovega zdravila in ga razglasila tudi v semškem svojem časniku, iz kterega ga mi povzamemo, da se razglasí še bolje po mnozih deželah slovenskim vinorejcom v poskušnjo *).

Zdravílo, ki ga priporoča dr. Vulkan, je novo, preprosto, in ne prizadeva veliko stroškov ne truda; vsak ga lahko rabi. On išče bistvo bolezni v plesníni grojzdja, in če se ta plesnína odpravi, se grojzdje ozdravi. Znajdel je pa ta pripomoček po skušnjah, ki so sicer res gotove, da se namreč na živalskih stvaréh ne nareja rastlinska plesnína.

Ta resnica ga je napeljala, da je začel svoje skušnje na naj bolj plesnivih grojzdih. Sred mesca junija (rožnika) so bile kakor droben grah debele jagode neke terte že čez in čez s plesnivcem prevlečene in so smerdele; bile so pepelnate barve, terta je kazala černe maroge, listje je bilo vkup zvito, in po navadnih skušnjah se je smelo reči, da v 4 tednih bojo jagode že razpokane.

Opiraje se na gori imenovano resnico — da živalska stvar pokončá in prežene rastlinsko plesnino — vzame tedaj dr. Vulkan 2 funta in pol navadnega mizarskega (tišlarskega) lima **) in ga popolnoma raztopí v 40 bokalih tople vode tako, da ta limasta voda ni pregosta, pa tudi ne preredka, ampak da je na videz taka kakor lug, ravno srednje mere gosta. Ta voda se mora potem ohladiti.

V to limasto vodo je pomočil vse grojzde imenovane terte — in v 48 urah so bile vse jagode tako lepo zelene in svetle kakor zdrave; mesca septembra (kimovca) je grojzdje dozorelo in je bilo dobro in zdravo, kakor je navadno.

Na neki drugi terti je skusil ravno to limasto vodo; imela je ta terta troje grojzdov: pervega je pomočil vsega v vodo, druzega nič, tretjega na pol. Pervi grojzd je rastel potem veselo naprej, — jagode druzega so terde ostale kakor so bile, so se razpokale v 4 tednih in po tem gnjile, — na tretjem grojzdu so namočene jagode lepo rastle in dozorele, nenamočene pa so plesnéle in sognjíle.

Drugo terto, ktera je bila skoz in skoz po grojzdih, steblu in listji plesniva, je ravno tako opral in jagode namočil v limasto vodo, in ozdravila se je popolnoma. Tudi če je na kterem grojzdu le tam pa tam kakošno plesnivo jagodico opral, se je ozdravila do dobrega.

Tako je skušal dr. Vulkan po mnozih tertah in povsod se je poterdilo to zdravilo, česar sem se sam prepričal, piše Komini. Opraviti ni veliko ž njim; v nogradu, kjer se na leto 400 veder vina pridela, se vse skupej dá opraviti s 6 goldinarji. „Jez sem popolnoma prepričan“ — govorí Komini na dalje — „da le limasta voda prežene bolezen“.

Da pa lim tudi moštu in vinu nič ne škoduje, se lahko iz tega posname, da z limom mnogoteri vinorejci vina čistijo.

Pa še za to je ta namaka dobra, ker prežene ose, ktere takrat dosti škodujejo grojzdju.

*) Popolnoma poterdimo tudi mi, ker sl. vredništvo omenjenega časnika pravi, rekoč: „Čeravno se sme misliti, da, kakor mnogo druzih že nasvetovanih zdravíl, tudi to zdravilo pomagalo ne bo, ker tertna bolezen ni vunanja bolezen grojzdja, ampak je notrajna iz podnebnih in zemeljnih napak izvirajoča bolezen terte, vendar ne smemo, ker nam ni dano gledati v notrajno delavnišnico natore, zanemarjati nobene skušnje, ker skušnja in pa le spet skušnja je naj bolja voditeljca kmetijstva. Naj tedaj vinorejci skusijo tudi to toliko hvaljeno zdravílo, in potem, kar so zvedíli, natanko popišejo in na znanje dajo“. Vred.

**) Mizarski lim, kakor je znano, se kuha iz živalskih stvarí: kít itd. Je tedaj lim res živalsk izleček. Vred.

Nekaj od koristnega drevja.

2. *Zelenika.*

Zelenika (Buchsbaum; Jugoslaveni ji pravijo tudi bus ali šimšir; ponemčeno se imenuje pušpanj) je znan vedno zelen germ, ki ravno ne gré zlo na kviško, pa v silo tolsto deblo zraste. Perje ima gladko, obrobljeno, podolglato, kot usnjato. Je pa tega drevesca blizo do šest verst: Zelenika od otoka Minorka, nizka kot germ, drevesu podobna, razno pernata in pritlična.

Les tega drevesca — zelenikovina ali šimširovina — je rumenobled, lepo žilast, terd in težak tako, da v vodi se potone. Večje kose tega lesa rabijo orodarji, ki delajo iz njega pišali, hube in druge pišala; iz manjših kosov narejajo strugarji gumbe, glavnike, helce, žljice in vilice, pišalke, pipe, tobačnice, škatljice itd., po kterih izdelkih pridni ljudje si lep dnar pridobivljajo.

Za kurjavo je zelenikovina kaj izverstna stvar; nje pepél je pa posebno ugoden za pripravljanje luga. Za apnénce kuriti potrebuje se protja ali suhladi tega drevesca na polj manj, kakor drugega lesa.

Listje rabijo kmetovavci v ovčarnicah, v kravjih in volovskih hlevih za steljo, po kteri se dobí posebno dober gnoj. Na južnih in toplih krajih raste zelenika visokejša, kakor pri nas; nahajajo se tam drevesa do 20 čevljev visoke. Akoravno pa počasi raste, tedaj gospodarju še le pozno kaj dohodka obeta, naj bi vendar ne zanemarjali kmetje nasadbe in reje tega lepega drevesca posebno tam, kjer zemlja in podnebje njemu sta ugodna. J. Š.

Iz natoroznanstva.

Od vremena.

(Dalje.)

Razlaga, kako da se toča dela, je dvakrat težka. Ne vé se, od kodi toliko merzlote, da se toliko ledú napravlja; pa si je ravno tako težko misliti, kako da zerna pred doli ne popadajo.

Od kar je Franklin dokazal, da so hude megle električne, so jeli dokazovati, da se toča, ki pride z gromom in treskanjem, po elektriki dela *). Volta pravi, če je nad meglo precej suh zrak in verhni deli megle, ki jih sončni žarki pripekajo, hitro izpuhtevajo, se vzame spodnji megli toliko gorkote, da voda zmerzne. Dalje si tako razlaga: Dve megli z nasprotno elektriko ste ena nad drugo. Če iz zgornje padajo drobne zernica v spodnjo, se nekaj vderó in z ledeno skorjo prevlečejo, pa se spodnje elektrike navzamejo, toraj jih nazaj verže; zdaj jih pa se zgornja megla na se vleče, tako da, čeravno težke, vendar le kviško leté. V zgornji megli se spet njene elektrike navzamejo, ktera jih izpaha v spodnjo, spodnja spet nazaj itd., dokler spodnje megle ne prederó.

Akoravno je ta razlaga kot naj bistroumnejša veliko druzih pregnala, vendar je ne cenim toliko kot drugo, ki jo je Fr. Vogel leta 1849 v Frankobrodu na Majnu razglasil. On pravi, da vodni mehurčki so po megli tako ohlajeni, da imajo še manj gorkote v sebi kot voda, kadar zmerzuje. Ko iz zgornje megle padajo snežene grudice, se voda zern prime in hitro zmerzne. Hipoma se utegne veliko ledú v taki megli narediti. — Da se utegne voda še bolj ohladiti kot je treba, da se led dela, pa vendar ne zmerzne, — to poterdujejo skušnje v kemičnih delavnicah. Da je pa tudi v zraku hladneja voda kot led, se je leta 1845 mesca februarja pokazalo. Dež je šel, ki je tla z ledeno skorjo prevlekel; tla pa tisti čas niso bile zmerzle, ne tako ohlajene kot led. Tudi dežniki, ki so jih iz gorke sobe vzeli, so se hitro na dežji z ledom prevlekli.

Toča je prav v naših toplih krajih domá. Med vračnikoma je pa na obé strani okoli pasú ni, če kraj ni višji kot 2000 čevljev nad morjem. Tamkej v tropičnih krajih se točne zerna stajajo, preden na zemljo prileté; če se prav v višavah toča dela, vendar na tla le kaplje prileté. Kakor se pri nas svetinam čudimo, tako se tam čudijo nad točo. Humbold pravi, da mu je ob popotovanji poleg reke Orinoko misijonar Roman rekel, da se ne spomni, da bi bila v dolini več kot enkrat s ploho tudi toča šla. V Egiptu in v obljubljeni deželi gré tako redko, da so jo nekdaj med čudeže šteli. — Višej od nas proti severju je čedalje manj soparjev v zraku, toraj ostanejo kapljice majhne, gré sodra, pa ne zernata toča. Toraj, če bolj iz toplih krajev proti severju prideš, manjkrat te bo zadela toča; če pa greš v vroče ali tropične kraje, in se naseliš v kaki dolini, je morebiti vse žive dní ne boš vidil.

Dozdaj ne poznamo nobene stvarí, ki bi nas toče obvarovati zamogla. Na Francozkem so bili še pred 35 leti tako neumni, da so ji slamnate strašila postavljali. Mislili so, da bo slama na stebrih meglam elektriko jemala, da se toča ne bo mogla delati. Tisti, ki so hotli prav po uku nekega prebrisanega lekarja „la Postolle“ delati, so samo slamo na stebre privezovali; drugi so tudi v slamo bakrene osti (špice) zavijali; še drugi, sicer nekaj pametneji, so nasajali bakrene ostí, in so z njih drat v zemljo napeljevali. Zastonj se takim trobi, da drevó, ki je višje kot steber s slamo, bolj na se vleče, in da po lesovih tudi toča gré; zastonj so jim pravili, da bakrena ost, ki nima bronaste zveze z zemljo, nič ne pomaga, ker ne more elektrike v zemljo spušati; tudi jim ni nič pomagalo, da so vidili, da po mestih tudi toča gré, če imajo hiše še toliko strelnih vodnikov ali kalamit po strehah. Toda, česar človek rad ima, tudi rad verjame, če je še tako jalova stvar. Še poljodelska družba je prosila francozko vlado: naj bi dala po več srejnah točne strašila napraviti. Ker bi pa bilo to veliko stroškov prizadjalo, neslo pa nič, vlada ni privolila.

(Dalje sledí.)

*) Kadar se od elektrike govorí, naj si misli tisti, ki nič od nje ne vé, da je to neka moč, ki se vsled zunajnega vzroka v nekterih stvaréh izbuja. Je pa dvojna. Ako dve stvarí enak električen stan imate, se odbivate; ako ste pa v njih nasprotne elektriki, se nase vlečete, kakor magnet železo na se vleče. Pis.

Starozgodovinski pomenki.

Cvetlica Lotos in njeni pomen na noriških rimskih kamnih [1]).

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Višnu — Sirapani-ta še nahajamo v imenu Leh. Ime Leh se ima po našem visokoučenem Šafaříku [2]) izpeljevati iz besede leha = areola, Ackerbeet. Pozneje je postal pomen, primor, optimas, magnificus, nobilis, ker le tisti možje so imeli upljiv pri sodbah in vladarstvu, kteri so imeli lehe, primeri staronemško: uodal, uodil, ags. ôdhel, edhel, skand. ôdhal, praedium avitum, terra haereditaria in adaling, edeling = procer, nobilis. Po povesti Jugoslavenov je Čeh peljal Čehe, Leh Lehe (Leh, to je, Poljak, ker leha pomeni polje) in Meh Meško, Meškovičane, Moškovičane iz Krapine prek čez Tatre. Meh je njegovavno ime iz Mestislav, Meščislav, priime Shiva-ta, kteri se velí Šastava vindex, od sansk. meš irasci, slov. mestiti se, meščiti se, meščevati se, maščevati, mašev ati se.

„Kakor v jeziku tako tudi v vokalizmu vlada trilogija“, pravi visokoučeni jezikoslovec J. Grimm. Iz treh glasnikov so se rodili vsi drugi in sicer iz *A. J. U.*

Med glasniki je nar žlahniši, oče vsih glasnikov *A*, iz kterega sta *J* in *U* izišla. Glasnika *E* in *O* sta iz zaveze med *A* in *J*, *A* in *U* tako postala, da nastavša *AI* in AU proti naturi diftonga sta kratka ostala, in tako po znamenji *E* in *O* se izraziti zamogla [3]). Kakor sanskritski glasnik *a* v druzih jezicih je postal *i* ali *u*, na priliko: skr. aham, goth. ik, slov. az, as, zdig. jas, skr. asti, goth. ist, slov. est, z dig. jest, sansk. mahat, goth. mikils, sansk. džan, goth. kuni itd., tako se tudi v slovanskih narečjih *a* spremenuje v *i*, *e*, *o* in *u*; na pr.: kral, rusinski kril, poljski krol (beri krul), in tako je iz Maščislav, Meščislav postalo Mah, Meh, Moh, Muhlo, dalje pomanjšavno Mahek, Mehek, Mašek, Mešek, in iz Mahko, Mehko, je postalo Meško. Zato nahajamo zgodovinske imena Meško, Muhlo, ktere ravno to pomenijo, kar Meščislav, Meh. Ker iz Meh najdemo obliko Muhlo in Muhko, je ženska oblika Muhkla ali Mohkla in možka Mohkli mogoča. Uglasni *h* (*h* inlautend) pa se spremenuje v glasnik *s*, na primer: u ru*s*i, du*s*i namesto u ru*h*i, duhi, zato je iz Mohkla mogoče Moskla, in ker glasnik *l* tudi zatatranski Slovani

[1]) V poslednjem listu je sledeča opazka pri besedi Vercombogus po pomoti izostala, zato se sedaj tukaj postavi za terdnejši dokaz, da je Verkombog bil nekdaj pri Slovencih časten.

Vredništvo.

„Še današnji dan živí v ustih slovenskega ljudstva beseda, ktera na častje Verkomboga opominja. Sredpostni čas, kteri je večidel o tisti dobi, kadar zima slovo jemlje in pomlad prihaja, se velí okoli slovenjega Gradca in po Pohorji Varkovnica, Verkovnica; tudi prazniku „babe žaganja“ pravijo Verkovnica. Častitim čitateljem je že bilo razloženo, da stara navada „babo žagati“ opominja na odhod zime in prihod jarega leta. Šiva Bhavany — Baba ni samo bila boginja toplote, temoč tudi zime, zato njeno ime Himala enako severno-slovenskemu zimsterli. Zaznamek zime in zimskega bornega vetrovja pa je bil var, ver, ber, berev, in sicer ker ta zver mokroto ljubi in po svojem rovanji naznanuje zimsko boro, ktera vse izrova. Zato se je Shiva-Bhavany velela Varahadevi in Shiva-Bhava Varahadeva toliko kot Verkombog. Varkovnica, Verkovnica je toraj praznik Šive Babe — Verkovnice (Varahadevi) in v imenu Varkovnica, Verkovnica imamo živo poroštvo in terden dokaz, da je Verkombog slovenska beseda, da so stari Noričani pod tim imenom tudi Šiva-ta in Šivo častili. Slovensko ime pa tudi razjasnuje pomen indiškega primena, kterega je učeni dr. Adolf Weber v svojih indiških študijah pervi prav razložil. Praznik Verkovnice — Verkomnice (m = v, primerjaj: čermen in červen) je popisal na kratko prof. Dr. Puff v bukvah „Marburger Taschenbuch“, 2. Jahrg. str. 289, 290. Pisatelj.

[2]) Šafařik „Die ältesten Denkmäler der böhm. Sprache“ str. 88.

[3]) Jakob Grimm „Gesch. der deutsch. Sprache“ I. Band str. 274.

pogosto izgovarjajo kot *v*, je iz Moskla [1]) postalo Moskva, in sedaj imamo razjasnjen pomen slavnega mesta, kakor tudi pomen lastnega imena na noriških kamnih Mosquitus [2]). (Dalje sledí.)

Ozir po svetu.

Narodi ruskega cesarstva.

Glavni in gospodujoči narod na Rusovskem so Slovani, ki se delé na čvetero: v velike, male in bele Ruse in pa Poljake. Vštric njih pa živijo še drugi narodi, ki razpadajo skoraj na sto različnih plemen, in govorijo štirideset raznih jezikov. Slovani so jezgra carstva, in se ločijo od druzih prebivavcev po jeziku, običajih, véri in ljubezni do domovine, ter stanujejo sred cesarstva med Volgo, černim morjem in litvanskimi močvirji. Slovan je močen, jedrovit, utverjen, da mu ne škoduje nobeno vreme; je h temu hiter, gibek in živ; lica je okroglejega kakor nemški narodi.

Naj poglavitneji so veliki Rusi, okoli 35 milijonov, stanujoči v sredi Ruskega; njih jezik je povzdignil Peter Veliki za književni.

Beli Rusi prebivajo v nekdanji kneževini litvanski, v sedanji gubernii mohilevski, minski, vilepski, grodenski, vilenski, — okoli 3 milijonov jih je; oni so s telesom in duhom slabeji od velikih Rusov, zavolj močvirnega zemljišča.

Mali Rusi, blizo 10 milijonov, stanujejo v staropoljskih pokrajinah, v Volinji, v Podolji in Ukrajini in nad černim morjem. Ti so jačji z duhom in telesom od velikih Rusov, zvunaj okoli Dnepra na zapadu. — Mali Rusi so v srednjem veku branili Europo azijatskih divjakov Tartarov in Turkov. Kosaki so se v teh bojih najbolje poslavili. Mali Rus ni tako vesel, kakor veliki Rus, timveč je otožen vsled bojev in nesreč, ki jih je preterpel; vendar je dobrodušen in gostoljuben, kakor vsi Slovani, čist na telesu in v hiši, ljubi ples in petje; njegove pesme so pa žalostne in silno sezajo človeško serce.

Poljaki prebivajo v poljskem kraljestvu; ločijo se od Rusov po narečji, ki je lepo izobraženo in ima bogato slovstvo.

Med ostalimi narodi so naj znamenitneji Judje, kteri prebivajo na Poljskem, in štejejo dva milijona duš. Do leta 1850 so nosili iztočno dolgo obleko; zdaj se morajo pa po ruski oblačiti. Govoré nemško-judovski jezik. Tergujejo in kerčmarijo.

Za kratek čas — pa tudi za poduk.

Zvest prijatel.

Poslovenila G. M. in J. Novomeščanski.

1.

Mračilo se je že. Ob bregu Donave sta se le samo še neki gospod in njegov psiček sprehajala. Gospod je bil praktikant, pès pa koder, po imenu Fido.

Pès je bil lačen, praktikant revnega življenja sit.

Tisti dan je imel le še toliko, kolikor je Bog potreboval, da je svet vstvaril.

Zgrabi tedaj ubozega Fido-ta, kteremu ni imel nič jesti dati, ker je sam stradal, in solzé si iz očí brisaje reče: „ne morem uboge živali dalje terpeti viditi!“ — ter psu kamen na vrat naveže in ga v globoko Donavo verže.

Valovi ga požró, žalostni praktikant pa samec protí domu hití.

2.

Domú pridši se verže na posteljo, pa nemore zaspati. Komaj pričakuje dneva. Naglo vstane, in ker je popolnoma obupal nad svojim življenjem, zagrabi — o groza! — puško, napnè petelina in morivno orodje svojemu čêlu približuje. Ravno hoče sprožiti, kar zasliši ropot na zapertih durih, puško naglo skrije in vrata odprè. Tù Fido pred njim stojí, čedno klobaso v gobcu deržeč; lačnemu praktikantu se ne gnjusi dar, ki mu ga je prinesel zvesti pès, ter klobaso pojé delivši jo z dariteljem in se zdaj sramuje svojega prejšnega namena.

Tak' zvesti Fido nazaj pride.

3.

Še tisti dan se sprehaja praktikant s svojim psom v velikem gaji, „prater“ imenovanem. Tam sreča nekega gospoda, kteremu Fido, lep psiček z zalo glavico, močno dopade.

„Ali bi mi ne hotli svojega psa prodati?“ vpraša gospod praktikanta. „Z zlatom ga ne morete preplačati!“ odgovorí praktikant — „če mi pa pomagati morete, da bi bil rešen večnega prakticiranja, ga Vam pa dam“. To gospodu dopade.

Kmalo potem je bil ubogi praktikant v plačani službi. Težko se je ločil od svojega psa; al le malo časa je pogrešal sveste živali. Neko jutro stojí Fido pri njegovi postelji, ker ne z dobro ne z gerdo ni pri novem gospodarji ostati hotel.

Tak' zvesti Fido spet pride nazaj.

4.

Gospod njegov se je bil zdaj z Ano, hčerjo nekega bogatega grajšaka soznanil.

Enega dné se sprehaja z njo in njenim očetom po nekem vertu. Hodijo semtertje, kar zapazi grajšak, da je mošnjo zgubil. Gospod Lenc — tako je bilo Fidotovemu gospodarju ime — pokliče svojega psička, kteri grajšaka od vsih strani ovoha in se potem med ljudmí zgubí. Čez nekaj časa pride z mošnjo nazaj in jo pred gospoda položí, kteri od veselja ne vé, kaj bi storil in kako se zahvaležnega skazal.

Čez dva mesca sta bila Lenc in Ana mož in žena. Lenc pa je zvestega Fidota svojemu dobrotniku podaril. Težko se je sicer od njega ločil, pa ni mogel drugače. Ali že drugi dan zjutraj pride Fido nazaj in skaklja poln veselja okoli svojega starega gospoda in nove gospé.

Tak' zvesti Fido spet pride nazaj.

5.

Gospod in gospa gresta čez nekaj mescov na grad nekega grofa na deželo stanovat. Temu dopade Fido tako, da mu ne dá mirú, dokler mu ga ne prepustí, čeravno težkega serca. Fido dobí novega gospodarja — pa ne za dolgo.

Fido zvesti spet nazaj pride.

6.

Več let je preteklo. Gospod Fidotov umerje. Tisti dan, ko so ga pokopali, pa zgine tudi Fido. Našli so ga mertvega na grobu njegovega gospoda — izgled redke zvestobe!

Fido nikoli več nazaj ne pride.

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Tersta 11. junija. * Presvitli nadvojvoda Joan so iz Benetk včeraj v Terst prišli, kjer po večletni navadi z gospó svojo pervi čas poletja radi bivajo. Tù in tam se sliši od kolere, ki se od nekdaj rada ob vročini posamno primerja brez kužnega značaja. V Benetkah pa je huja: 8. dan t. m. je zbolelo 35 oseb, 17 jih je umerlo, 19 pa ozdravilo.

[1]) Žena možev z imeni Cinko, Stanko, Zoko, Martinko itd. se velí pri Pohorcih Cinkla, Stankla, Zokla, Martinkla, po koroški Cinkva, Stankva, Zokva. Tako se po Koroškem dekla glasí dečva. Moskva je toraj adjektiv. V ruskih slovnicah se najdejo oblike Moskovitčanin, Moskovec, Moskvič, Moskál, Moskovit. Iz Meh je torej v ustih Rusov postala oblika Moh (horv. Muhlo, brat Horvata) in namesto Moško, Mohko, h = s, Mosko in iz tega Moskla, to je vas, l = v. Moskva.

[2]) Muhar „Gesch. der Stei.“ I. str. 415. Pis.

Iz Celja 7. junija. Kjerkoli skorej po celjski dolini se koplje ali zemlja globokeje premetuje, zadeva se na marsikaj čudnega in zanimivega, kar priča, da v starodavnih časih tukej so nenavadne naravske in človeške premembe se godile. Tako nahajajo se pogostoma v manji ali večji globini stari penezi, staro posodje in orodje, staro zidovje, mozajike, človeške in živalske kostí, posebno pa kamniti spominki z raznimi napisi: kar vse priča, da davno pred nami bivali so tukaj različni narodi, bodi si indiškega, slavenskega ali Bog vé kakošnega koli kolena in plemena. Kaj je pa prej tukaj bilo, preden so naselniki sploh te krajine bili obljudili? — na to prašanje odgovoriti pa ni lahko, če ne popolnoma nemogoče.

Ker pa dan današnji véda na vse straní se ozira, da izvir in zgodovino narodov in njih prebivališča bi zvedila in določila, podaja ona tudi se v osonje podzemlje, ter išče po drobovini matere zemlje skrivnost, ktere v tisučletni tmini dosad so bile nam zakrite. Po tej poti najdla je marsikaj, česar prej se ni bila nadjala. Tako nahajajo se tudi po celjski okolici pod zemljo stvaríne, ktere navadno le morje rodí. Pred dvema letoma, na priliko, najdli so v novocerkviški okolici okamnele morske školjke, ribje vtiske itd.; ne davnej najdel je pa kmetič blizo št. Jurja velik zob globoko pod zemljo. Zob je s korenino vred visok do 5 pavcov, 3 širok, na verhu šilast, rob njegov je ojstri rezatici podoben; sinkljato-progast je, nenavadno terd, precej tolst, sploh prelepa okamnina.

Spoznali so naravoznanci, da tak zob je tiste velikanske morske zveri, kteri pravijo morski požeruh (po nemški Hai ali Haifisch, po latinski Squalus), in ktere v morji je mnogo verst.

Ugodno je bilo, da je zanimivi najdek prišel v prave roke, pa iz teh v prirodinsko zbirko celjskega gimnazija, kjer se zamore viditi. Najdeni orjaški ud ali del povodnje živali globoko pod zemljo dokazuje nedvomljivo, da nekdaj v starodavnih časih gibalo je tukaj se veliko vodovje — jezero ali morje — ter da po njem so dervile se gorostanske ribe in ogromna živjad, kterih mnogo je menda v zemlji obležalo, ko so morski valovi drugam bili odšumeli. Takih žival orjaške kostí nahajamo zdaj v globinah, pa se čudimo, kdaj in kako prebivavci sinjega morja zašli so na kopno, ter ostali v naročji savinske doline. J. Š.

Iz Ljubjane. Danes so zapustili svitli knez in višji škof goriški gg. Andrej Gollmayr Ljubljano in se podali v Terst, kjer bojo čez nedeljo ostali in se potem podali v Gorico, ki slavnega svojega cerkvenega kneza že željno željno pričakuje. — Iz srednje Afrike je došla žalostna novíca, da visoke častí vredni gosp. Jože Lap, ki je šel v jeseni 1853 z gosp. provikarjem dr. Knobleherjem za katoliškega misijonarja v Afriko, je v Kartumu mesca aprila t. l. za grižo umerl.

Iz Ljubljane. Zguba delavnega moža je za vsako deželo velika zguba, ki je pa še posebno za tisto stran zlo občutljiva, za ktero je mož delal, in to toliko bolj, ako na mesto njegovo ni lahko namestnika dobiti. V tem stanu je sedaj naša živinozdravilska šola, ker je gosp. dr. Strupi prosil za c. k. učiteljstvo živinozdravstva v Pragi in je po ces. sklepu od 25. maja to službo tudi prejel. Ž njim zgubí kmetijska družba enega naj iskreniših podpornikov, ker gosp. dr. Strupi je bil skoz več let ud glavnega odbora in neutrudljiv oskerbnik družtvenega verta; ž njim vred je po mnogem trudu in obilnih težavah vrednik „Novíc“ osnovo izdelal podkovijske in živinozdravilske šole v Ljubljani, v kteri je učil več naukov brez plačila iz čistega domoljubja. Težko butaro nam je zapustil. Pražani pa smejo veseli biti, da dobé učitelja, ki bo vès na svojem mestu.

Novičar iz raznih krajev.

Za naj bolji naris obljubne cerkve na Dunaji izpisano darílo od 1000 cekinov je dosegel g. Henrik Ferstel na Dunaji; 8 druzih, ki so za tem naj boljši narise predložili, je prejelo po 1000 gold. — Vradni dunajski časnik „Wien. Zeit.“ od 10. t. m. razglaša deržavne dohodke in stroške našega cesarstva v preteklem letu 1854, in jih primerja z dohodki in stroški prejšnega leta 1853. Vsi dohodki so lansko leto znesli 245 milijonov in 333.724 fl., leta 1853 pa le 237 mil. 136.993 fl., — stroški lanskega leta so znesli 386 mil. 46.646 fl. (v tem so zapopadeni nenavadni stroški za vojaštvo z 91 mil. 294.664 fl.), stroški leta 1853 so bili le 293 mil. 960.628 fl. Za deržavni dolg se je potrebovalo lani 72 milijonov in 148.316 fl., leta 1853 pa 66 mil. 819.173 fl., za višje armadno poveljstvo lani 117 mil. 401.192 fl., leta 1853 pa 111 mil. 967.916 fl.; za železnice lani 27 mil. 99.021 fl., leta 1853 pa 21 mil. 419.200 fl. — 9. dan t. m. je višji poveljnik 3. in 4. armadnega kardela fzm. baron Hess delj časa odloženo pot v Galicijo nastopil, da bode ogledal ondi postavljeno armado; spremljajo ga generalmajor austrijanski baron Kellner Köllensteinski in pa francozka in angležka generala Letang in Crawfund. — Vradni francozki časnik „Moniteur“ je razglasil sklep dunajskih konferencij s sledečimi besedami: „Namestniki Austrije, Francije, Velike Britanije, Rusije in Turčije so se 4. t. m. snidili v poslopji ministra unanjih oprav. Po kratkem pomenkovanji je rečeno bilo, da, ker se pooblastenci zediniti ne morejo, so konferencije pri kraji“. — Strašno huda bitva med zavezniki in Rusi je bila 7. dan t. m., od ktere sam lord Raglan pravi, da Francozi in Rusi so se bili kakor pravi junaki; vendar so Francozi Rusom vzeli tako imenovani Beli turn in pa Mamelon, jim topovje pobrali in 400 vojakov vjeli. Terdnjava Mamelon je nek zlo važno mesto, ker po padu Mamelona je tudi turn Malakov in predmestje brodnikov v veliki nevarnosti, po tem pa vse rusovske ladije v luki sevastopoljski. — 6. dan t. m. so zavezniki spet Sevastopolj začeli bombardovati, kar za znamnje veljá, da se zavezniki pomikujejo proti Černaji. Rusovska armada jih pričakuje v Inkermanski dolíni, kjer bi kmalo utegnila velika vojska biti. — V Parizu se je te dní novíca raznesla, da je zedinjenim vojnim ladijam ukaz došel, da naj Odeso bombardujejo, ker ste angležka in francozka vlada sklenile, Rusom vse primorske mesta in terdnjave pokončati. — Iz Petrograda je deželnim poglavarjem Mohileva, Kieva, Poltave in Černigora vnovič zapovedano, naj hitro osnujejo deržavno brambo. — Sliši se, da Rusi celó niso namena imeli, braniti mesto Kerč in Jenikale, ker zavolj dovožnje provianta nobene posebne važnosti nimate; Perekop je središče za to. — Od primorskih rusovskih terdnjav izhodnega morja se sliši, da so preteklo zimo večidel tako terdno popravljene bile, da se ne bojé sedaj nobenega napada; Riga je sedaj popolnoma varna; ravno tako tudi Reval. — V spodnji zbornici deržavnega zbora v Londonu so več dní terpeli pomenki zavolj vojske ali mirú; stranka za vojsko je premagala; minister Russel (izgovarjaj Rösel) je med drugim rekel: „Čeravno zlo želím, da bi tudi austrijanska vlada z nami djansko potegnila, bi vendar serčno obžaloval, ako bi se kaj zgodilo, kar bi slabilo moč Austrije le kolčikanj, zakaj Austrija — glavni steber europejske ravnovage — je potreba in pa dobrota za Europo. En dobiček je vendarle imel dunajski zbor: Turčija bo zanaprej veljala kot bistveni ud europejske deržavne sostave. Na nobeno vižo se ne bo Angležko, kadar se bo mir storil, ne „za vatel nove zemlje“ obogateti hotlo“. — Zavolj ustaje na Španjskem je bila te dní tudi zunaj južnega dela vsa vojaška okrajna Valencije in pa Katalonija v obsedni stan djana; iz Aragonije so ustajniki pobegnili.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.